

Fremsat den 13. marts 2024 af justitsministeren (Peter Hummelgaard)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Gennemførelse af aftale om initiativer vedrørende omgørelsesfristen i straffesager)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1655 af 25. december 2022, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 1786 af 28. december 2023, foretages følgende ændringer:

1. I § 724, stk. 2, ændres »2 måneder« til: »4 måneder«.

2. I overskriften til kapitel 93 a indsættes efter »følgende«: »m.v.«

3. I § 1018 h indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Efter reglerne i dette kapitel, bortset fra § 1018 e, stk. 1, 5. pkt., behandles på begæring endvidere erstatningskrav, der på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler rejses af den forurettede i sager om overtrædelse af straffelovens § 210, § 216, § 222, stk. 2, § 223, stk. 1, eller § 225, jf. § 216, § 222, stk. 2, eller § 223, stk. 1, som følge af, at

- 1) forurettede ikke har haft tilstrækkelig mulighed for at klage over en afgørelse om påtaleopgivelse,
- 2) forurettedes klage over en afgørelse om påtaleopgivelse ikke er blevet behandlet inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2, eller
- 3) en afgørelse om omgørelse af påtaleopgivelse ikke er blevet meddelt den, der har været sigtet, inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2.«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2024.

Stk. 2. § 1, nr. 1, finder ikke anvendelse på afgørelser om påtaleopgivelse og tiltalefrafald, der er truffet før lovens ikrafttræden. For sådanne afgørelser finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Forlængelse af omgørelsesfristen for afgørelser om påtaleopgivelse og tiltalefrafald
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.2. Udvidelse af ordningen om forenklet proces for behandling af visse erstatningskrav
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Klimamæssige konsekvenser
7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Der har over de seneste år været eksempler på sager vedrørende omgørelse af påtaleopgivelser, hvor fejl hos politiet eller anklagemyndigheden har ført til, at sagerne ikke kunne forfølges yderligere.

Tryghed, tillid og retfærdighed er fundamentet for et velfungerende retssystem. Det giver skår i tilliden til myndighederne, når der sker alvorlige fejl hos politiet og anklagemyndigheden.

Regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) og Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti og Alternativet indgik den 20. september 2023 en aftale om initiativer vedrørende omgørelsesfristen i straffesager.

Det fremgår bl.a. af aftalen, at partierne er enige om at forlænge omgørelsesfristen fra de nuværende 2 måneder til 4 måneder.

Desuden fremgår det af aftalen, at partierne er enige om

at udvide anvendelsesområdet for retsplejelovens § 1018 h, så forurettede i straffesager om voldtægt, overgreb på børn eller andet seksuelt forhold end samleje fremover kan få et krav om erstatning eller godtgørelse i anledning af fejl hos politiet eller anklagemyndigheden vedrørende omgørelsesfristen behandlet efter den forenkledede proces i retsplejelovens kapitel 93 a.

Endvidere fremgår det, at partierne noterer sig, at politiet og anklagemyndigheden har iværksat en række tiltag med henblik på at mindske risikoen for fejl i sager vedrørende omgørelsesfristen.

Lovforslaget har til formål at gennemføre de dele af aftalen, som kræver lovændringer. Lovforslaget indeholder på den baggrund en forlængelse af omgørelsesfristen i retsplejelovens § 724, stk. 2, fra 2 måneder til 4 måneder. Derudover indeholder lovforslaget en ændring af retsplejelovens § 1018 h, så erstatningskrav vedrørende omgørelsesfristen, der på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler rejses af den forurettede i sager om bl.a. voldtægt, overgreb på børn eller andet seksuelt forhold end samleje, i visse tilfælde vil kunne behandles efter den forenkledede proces i retsplejelovens kapitel 93 a. Der vil være tale om en processuel regel, som vil gøre det lettere for forurettede at få taget stil-

ling til erstatningsspørgsmålet, men som ikke vil indebære ændringer af reglerne om selve retten til erstatning.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Forlængelse af omgørelsesfristen for afgørelser om påtaleopgivelse og tiltalefrafald

2.1.1. Gældende ret

Det fremgår af retsplejelovens § 724, stk. 1, at ved afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald underrettes sigtede, forurettede eller, hvis forurettede er afgået ved døden, forurettedes nære pårørende.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 724, stk. 1, jf. § 102, stk. 1, sammenholdt med § 101, stk. 2, at forurettede kan klage over en afgørelse om påtaleopgivelse, og at fristen for at klage er 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, skal den behandles, hvis fristoverskridelsen må anses som undskyldelig.

Det følger af retsplejelovens § 724, stk. 2, at hvis der er truffet afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, kan strafforfølgning mod den, der har været sigtet, kun fortsættes efter den overordnede anklagemyndigheds bestemmelse, hvis afgørelse herom er meddelt den pågældende med Digital Post eller med anbefalet brev inden 2 måneder fra afgørelsen om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, medmindre sigtedes forhold har hindret rettidig meddelelse, eller betingelserne for genoptagelse efter retsplejelovens § 975 (f.eks. nye væsentlige beviser) er til stede.

Hvis omgørelsesfristen er udløbet, og der ikke er grundlag for at genoptage sagen, er det ikke muligt for politiet og anklagemyndigheden at forfølge sagen yderligere.

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Partierne bag aftalen om initiativer vedrørende omgørelsesfristen er enige om at forlænge omgørelsesfristen for påtaleopgivelser i straffesager fra de nuværende 2 måneder til 4 måneder.

En forlængelse af omgørelsesfristen fra de nuværende 2 måneder til 4 måneder vil give myndighederne mere tid til at behandle klager over afgørelser om påtaleopgivelser og til at rette eventuelle fejl, der ellers ville have medført, at sagen ikke kunne forfølges yderligere, f.eks. at der ikke er givet meddelelse om en afgørelse om omgørelse til den, der har været sigtet. Derudover vil en forlængelse af omgørelsesfristen medføre, at myndighederne i længere tid vil kunne behandle klager, der modtages efter klagefristens udløb, hvor fristoverskridelsen må anses for undskyldelig. Det be-

mærkes, at en forlængelse af fristen dog ikke vil forhindre, at der kan ske sagsbehandlingsfejl.

Justitsministeriet finder det desuden hensigtsmæssigt, at omgørelsesfristen for afgørelser om påtaleopgivelse og afgørelser om tiltalefrafald forbliver ens.

Forlængelsen af omgørelsesfristen er baseret på en afvejning mellem hensynet til den sigtede, hensynet til den forurettede og samfundets interesse i at sikre, at der sker retsforfølgelse, når der er grundlag for det. Forlængelsen vil indebære en forringelse af den sigtedes retsstilling, da den pågældende først efter 4 måneder vil få sikkerhed for, at den overordnede anklagemyndighed ikke omgør afgørelsen. Det bemærkes, at den sigtede – som det er tilfældet i dag – ved en afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald underrettes om omgørelsesfristen.

Det foreslås på baggrund af ovenstående, at omgørelsesfristen i retsplejelovens § 724, stk. 2, forlænges fra 2 måneder til 4 måneder.

2.2. Udvidelse af ordningen om forenklet proces for behandling af visse erstatningskrav

2.2.1. Gældende ret

Som beskrevet i pkt. 2.1.1 følger det af retsplejeloven, at forurettede skal underrettes om en afgørelse om påtaleopgivelse, samt at klagefristen for sådanne afgørelser som udgangspunkt er 4 uger efter, at forurettede har fået meddelelse om afgørelsen. Fristen for at omgøre en afgørelse om påtaleopgivelse er som udgangspunkt 2 måneder fra afgørelsens dato.

Retsplejelovens kapitel 93 a indeholder regler om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning. §§ 1018 a-1018 d indeholder materielle erstatningsregler, hvorefter der i visse tilfælde gives erstatning.

Den, der har været anholdt eller varetægtsfængslet som led i en strafferetlig forfølgning, har eksempelvis krav på erstatning, hvis påtale opgives, eller tiltalte frifindes, uden at dette er begrundet i, at tiltalte findes utilregnelig. Erstatning ydes i så fald for økonomisk skade samt for lidelse, tort, ulempe og forstyrrelse eller ødelæggelse af stilling og forhold. Erstatning kan nedsættes eller nægtes, hvis sigtede selv har givet anledning til foranstaltningerne.

Retsplejelovens §§ 1018 e og 1018 f indeholder regler om processen for behandling af erstatningskrav omfattet af kapitlet. Det følger således af retsplejelovens § 1018 e, stk. 1, 1. pkt., at det er statsadvokaten, der træffer afgørelse vedrørende krav om erstatning i medfør af kapitel 93 a. Krav fra en person, der har været sigtet, skal som udgangspunkt

fremsættes inden to måneder efter meddelelse til sigtede om strafforfølgningens ophør eller efter afsigelse af en endelig dom, mens krav fra andre skal fremsættes inden to måneder efter, at indgrebet er ophørt jf. § 1018 e, stk. 1, 3. og 5. pkt. Klager over afgørelser truffet af statsadvokaterne vedrørende krav om erstatning behandles af Rigsadvokaten, jf. § 1018 e, stk. 3.

Imødekommes erstatningskravet ikke ved en afgørelse truffet af Rigsadvokaten, kan den erstatningssøgende inden to måneder efter meddelelse om afslaget begære kravet indbragt for den byret, som har pådømt straffesagen, jf. § 1018 f, stk. 1. Sagen indbringes herefter for retten af vedkommende statsadvokat. Har straffesagen ikke været pådømt, indbringer statsadvokaten sagen i den retskreds, hvori den pågældende foranstaltning er besluttet, eller ved den erstatningssøgendes hjemting. Erstatningssagen behandles i strafferetsplejens former, jf. § 1018 f, stk. 3. Dette indebærer bl.a., at det er statsadvokaten, der forelægger sagen for retten, og at anke af byrettens afgørelse skal ske efter de straffeprocessuelle regler. Det er dog den erstatningssøgende, der har bevisbyrden for, at den pågældende har krav på erstatning.

Efter § 1018 f, stk. 2, beskikkes der en advokat for den erstatningssøgende på dennes begæring. De regler, der er fastsat for forsvarere, finder anvendelse for den beskikkede advokat. Hvis anklagemyndigheden frifindes, vil den erstatningssøgende som udgangspunkt skulle betale sagens omkostninger, herunder salær til en beskikket advokat.

Det følger af § 1018 h, at erstatningskrav, der på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler rejses af sigtede, domfældte eller andre i anledning af strafferetlig forfølgning, på begæring behandles efter reglerne kapitel 93 a.

Bestemmelsen omfatter erstatningskrav, der rejses på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler. Efter dansk rets almindelige principper om erstatning uden for kontrakt kan den, der som følge af en andens handlinger eller undladelser er blevet udsat for skade og derved har lidt et økonomisk tab, rette et erstatningskrav mod den, der har forvoldt skaden. Det gælder også i situationer, hvor en eventuel skade er forvoldt af en offentlig myndighed.

Det er en forudsætning for at ifalde erstatningsansvar, at det fornødne ansvarsgrundlag er til stede. Dansk rets almindelige ansvarsgrundlag er culpa. Det vil sige, at der indtræder ansvar for skade, som er forvoldt ved forsætlig eller uagtsom adfærd. Skadevolderen skal således have handlet i strid med almindelige adfærdsnormer, og dette skal kunne bebrejdes vedkommende.

Udover at der skal foreligge et ansvarsgrundlag, er erstatningsansvar betinget af, at der er årsagssammenhæng (kau-

salitet) mellem den indtrådte skade og det ansvarspådragende forhold. Den skadevoldende handling skal være årsag til skadens indtræden.

Herudover forudsætter et erstatningsansvar, at skaden er en påregnelig (adækvat) følge af den skadevoldende handling. Skader, der er helt atypiske og tilfældige i forhold til den risiko, som blev fremkaldt ved den skadevoldende handling, falder normalt uden for erstatningspligten.

Der er herudover i visse tilfælde mulighed for at få godtgørelse for ikke-økonomisk skade.

Som eksempel kan nævnes erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, hvorefter den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, skal betale den forurettede godtgørelse for tort.

Ved ”tort” forstås i almindelighed en krænkelse, der er egnet til at påvirke skadelidtes selv- og æresfølelse, det vil sige en persons opfattelse af eget værd og omdømme. Eksempler fra retspraksis på typetilfælde, der berettiger til tortgodtgørelse, er bl.a. frihedsberøvelse, krænkelse af privatlivets fred, voldtægt eller andre seksuelle krænkelse. Det er efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, en forudsætning, at der er tale om en retsstridig krænkelse. Dette indebærer, at der foreligger en culpøs krænkelse af en vis grovhed. Det er ikke en betingelse, at krænkelsen er strafbar, men betingelsen om en culpøs krænkelse af en vis grovhed vil normalt være opfyldt i de tilfælde, hvor der foreligger en strafbar krænkelse.

Den Europæiske Menneskerettighedskonventionens (EMRK) artikel 13 om effektive retsmidler sammenholdt med princippet i erstatningsansvarslovens § 26 indebærer endvidere, at der er krav på godtgørelse, hvis der som følge af en krænkelse af EMRK i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis derved er ret til godtgørelse efter EMRK artikel 41, jf. bl.a. Højesterets dom af 21. juni 2017 i sag 306/2016 som gengivet i UfR 2017.2929 H og Højesterets dom af 31. maj 2022 i sag 134/2018 og 141/2018 som gengivet i UfR 2022.3378 H.

Retsplejelovens § 1018 h er en procesregel, som indeholder en forenklet adgang til at fremsætte et erstatningskrav og til efter anmodning at få anklagemyndigheden til at indbringe et eventuelt afslag for domstolene, der som udgangspunkt behandler sagen i strafferetsplejens former.

Retsplejelovens § 1018 h er afgrænset til erstatningskrav, der rejses i anledning af strafferetlig forfølgning. Rigsadvokaten har i en konkret sag truffet afgørelse om, at retsplejelovens § 1018 h ikke omfatter forurettedes erstatningskrav som følge af, at en omgørelse af en påtaleopgivelse ikke var

blevet meddelt den, der havde været sigtet, inden udløbet af fristen i retsplejelovens § 724, stk. 2.

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Partierne bag aftalen om initiativer vedrørende omgørelsesfristen er enige om at udvide anvendelsesområdet for retsplejelovens § 1018 h, så forurettede i straffesager om voldtægt, overgreb på børn eller andet seksuelt forhold end samleje fremover kan få et krav om erstatning eller godtgørelse i anledning af fejl hos politiet eller anklagemyndigheden vedrørende omgørelsesfristen behandlet efter den forenkledede proces i retsplejelovens kapitel 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning.

Det er Justitsministeriets vurdering, at sådan en udvidelse af anvendelsesområdet for retsplejelovens § 1018 h vil gøre det lettere for forurettede at få behandlet sager om erstatningskrav, der rejses af forurettede, i anledning af fejl hos politiet eller anklagemyndigheden vedrørende omgørelsesfristen. Det bemærkes, at bestemmelsen ikke vil give en bedre ret til erstatning end efter de gældende regler. Det bemærkes endvidere, at anklagemyndigheden ikke er bekendt med, at der findes eksempler på sager, hvor der er tilkendt erstatning på baggrund af fejl hos politiet eller anklagemyndigheden vedrørende omgørelsesfristen i lignende sager.

Det foreslås på den baggrund, at muligheden for at få erstatningskrav behandlet efter den forenkledede proces i retsplejelovens kapitel 93 a udvides.

Efter den foreslåede ordning vil erstatningskrav, der rejses på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler, kunne behandles efter den forenkledede proces, når de rejses af den forurettede i sager om overtrædelse af § 210 (incest), § 216 (voldtægt), § 222, stk. 2 (samleje med person under 15 år ved udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed), § 223, stk. 1 (samleje m.v. med en person under 18 år, der er stedbarn, plejebarn eller betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse), eller § 225, jf. § 216, § 222, stk. 2, eller § 223, stk. 1 (overtrædelse af de nævnte bestemmelser ved andet seksuelt forhold end samleje), som følge af, at forurettede ikke har haft tilstrækkelig mulighed for at klage over en afgørelse om påtaleopgivelse, at forurettedes klage over en afgørelse om påtaleopgivelse ikke er blevet behandlet inden udløbet af omgørelsesfristen, eller at en afgørelse om omgørelse af påtaleopgivelse ikke er blevet meddelt den, der har været sigtet, inden udløbet af omgørelsesfristen.

Behandling af erstatningskrav efter den forenkledede proces i retsplejelovens kapitel 93 a vil medføre, at kravet vil kunne blive behandlet af anklagemyndigheden, og at anklagemyndigheden efter anmodning vil indbringe et eventuelt afslag for retten, der som udgangspunkt vil behandle sagen i strafferetsplejens former. Det betyder bl.a., at det er stats-

advokaten, der tager sig af de praktiske foranstaltninger i forbindelse med sagens oversendelse, og at statsadvokaten forelægger sagen for retten.

Den foreslåede bestemmelse vil således gøre adgangen til at få taget stilling til et krav om erstatning mindre byrdefuld for den forurettede, men den vil ikke give en bedre ret til erstatning end efter de gældende regler.

Det vil fortsat bero på dansk rets almindelige erstatningsregler, om den forurettede i det konkrete tilfælde har ret til erstatning.

Det bemærkes i den forbindelse, at formuleringen om, at kravet rejses »som følge af« de situationer, der er nævnt i nr. 1-3, ikke vil have betydning for vurderingen af ansvarsgrundlaget. Det vil således fortsat bero på en vurdering efter dansk rets almindelige erstatningsregler, om politiet eller anklagemyndigheden har handlet ansvarspådragende i den konkrete situation, og om der i øvrigt er grundlag for erstatning.

Den foreslåede udvidelse af bestemmelsen vil ikke i øvrigt indebære ændringer i anvendelsesområdet for retsplejelovens § 1018 h. Forslaget vil desuden ikke afskære forurettede fra at rejse krav om erstatning efter dansk rets almindelige erstatningsregler uden for den forenkledede proces i retsplejelovens kapitel 93 a.

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Den foreslåede udvidelse af ordningen om forenklet proces for behandling af visse erstatningskrav forventes at medføre begrænsede negative økonomiske konsekvenser i form af merudgifter for anklagemyndigheden som følge af et forventet begrænset yderligere antal sager. De økonomiske konsekvenser vil kunne håndteres inden for de eksisterende rammer.

Lovforslaget vurderes ikke at have implementeringskonsekvenser for staten.

Lovforslaget har ikke økonomiske konsekvenser eller implementeringskonsekvenser for kommuner og regioner.

Principperne for digitaliseringsklar lovgivning vurderes ikke at være relevant for lovforslaget.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Forslaget om udvidelse af ordningen om forenklet proces for behandling af visse erstatningskrav vurderes at medføre positive administrative konsekvenser for borgerne, da adgangen til at få taget stilling til et krav om erstatning vil være mindre byrdefuld for den forurettede i de omfattede sager.

6. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 10. januar 2024 til den 7. februar 2024 (28 dage) været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Samtlige byretter, Advokatnævnet, Advokatrådet, Advokatsamfundet, Amnesty International, Center for Voldsramte, Danner, Dansk Kvinde-samfund, Dansk Psykolog Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske Familieadvokater, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Dialog mod vold, Digitalt Ansvar, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen af Offentlige Anklagere, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, Kvinderådet, Kvindeforbund, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen for Voldsramte Kvinder, Landsforeningen KRIM, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Lev uden Vold, Offerrådgivningerne i Danmark, Politiforbundet, Retspolitisk Forening, Røde Kors, Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Aalborg Universitet (Juridisk Institut) og Aarhus Universitet (Juridisk Institut).

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen.	Udvidelsen af ordningen om forenklet proces for behandling af visse erstatningskrav forventes at medføre begrænsede negative økonomiske konsekvenser i form af merudgifter for anklagemyndigheden som følge af et forventet begrænset yderligere antal sager.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen.	Ingen.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen.	Ingen.
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen.	Ingen.
Administrative konsekvenser for borgerne	Udvidelsen af ordningen om forenklet proces for behandling af visse erstatningskrav vurderes at medføre positive administrative konsekvenser for borgerne.	Ingen.
Klimamæssige konsekvenser	Ingen.	Ingen.

Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen.	Ingen.
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering (der i relevant omfang også gælder ved implementering af ikke erhvervsrettet EU-regulering) (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det følger af retsplejelovens § 724, stk. 2, at hvis der er truffet afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, kan strafforfølgning mod den, der har været sigtet, kun fortsættes efter den overordnede anklagemyndigheds bestemmelse, hvis afgørelse herom er meddelt den pågældende med Digital Post eller med anbefalet brev inden 2 måneder fra afgørelsen om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, medmindre sigtedes forhold har hindret rettidig meddelelse, eller betingelserne for genoptagelse efter retsplejelovens § 975 (f.eks. nye væsentlige beviser) er til stede.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.1.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås i § 724, stk. 2, at »2 måneder« ændres til »4 måneder«.

Den foreslåede ændring vil medføre, at en omgørelse af en afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald fremover vil kunne meddeles den sigtede inden 4 måneder fra afgørelsens dato. Fristen vil som hidtil blive forlænget, hvis sigtedes forhold har hindret rettidig meddelelse.

Til nr. 2

Retsplejelovens kapitel 93 a indeholder regler om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning.

Det foreslås, at der i *overskriften* til kapitel 93 a efter »forfølgning« indsættes: »m.v.«

Den foreslåede ændring vil medføre, at det vil fremgå af

kapiteloverskriften, at kapitlet ikke vil være afgrænset til erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning.

Ændringen skal ses i sammenhæng med lovforslagets § 1, nr. 3, hvor det foreslås at indsætte en ny bestemmelse i kapitel 93 a, hvorefter erstatningskrav vedrørende omgørelsesfristen, der på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler rejses af den forurettede, i visse tilfælde vil kunne behandles efter den forenklede proces i kapitel 93 a.

Til nr. 3

Det følger af retsplejelovens § 1018 h, at erstatningskrav, der på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler rejses af sigtede, domfældte eller andre i anledning af strafferetlig forfølgning, på begæring behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 a.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås, at der indsættes et nyt § 1018 h, stk. 2. Efter den foreslåede bestemmelse behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 a, bortset fra § 1018 e, stk. 1, 5. pkt., på begæring endvidere erstatningskrav, der på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler rejses af den forurettede i sager om overtrædelse af straffelovens § 210 (incest), § 216 (voldtægt), § 222, stk. 2 (samleje med person under 15 år ved udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed), § 223, stk. 1 (samleje m.v. med en person under 18 år, der er stedbarn, plejebarn eller betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse), eller § 225, jf. § 216, § 222, stk. 2, eller § 223, stk. 1 (overtrædelse af de nævnte bestemmelser ved andet seksuelt forhold end samleje), i de tilfælde, der er nævnt i de foreslåede nr. 1-3.

Den foreslåede bestemmelse vil medføre, at forurettede i sager om overtrædelse af de nævnte bestemmelser i de tilfælde, der er nævnt i nr. 1-3, vil kunne få erstatningskrav, der rejses på baggrund af dansk rets almindelige erstatnings-

regler, behandlet efter den forenkede proces i retsplejelovens kapitel 93 a.

Sådanne erstatningskrav vil således kunne blive behandlet af anklagemyndigheden, jf. retsplejelovens § 1018 e. Hvis et erstatningskrav ikke imødekommes, vil den erstatningsøgende desuden kunne anmode anklagemyndigheden om at indbringe kravet for retten, der som udgangspunkt vil behandle sagen i strafferetsplejens former, jf. § 1018 f.

Fristen for at fremsætte krav efter retsplejelovens § 1018 e, stk. 1, 5. pkt., som er to måneder efter, at indgrebet er ophørt, vil ikke gælde for erstatningskrav omfattet af den foreslåede bestemmelse. Sådanne erstatningskrav vil således også kunne fremsættes på et senere tidspunkt. Det bemærkes dog, at dette ikke vil have betydning for, om kravet vil være forældet efter de almindelige forældelsesregler.

Det vil fortsat bero på dansk rets almindelige erstatningsregler, om den forurettede i det konkrete tilfælde har ret til erstatning.

Det bemærkes i den forbindelse, at formuleringen om, at kravet rejses »som følge af« de situationer, der er nævnt i nr. 1-3, ikke vil have betydning for vurderingen af ansvarsgrundlaget. Det vil således fortsat bero på en vurdering efter dansk rets almindelige erstatningsregler, om politiet eller anklagemyndigheden har handlet ansvarspådragende i den konkrete situation, og om der i øvrigt er grundlag for erstatning.

Det foreslåede nye stk. 2 i § 1018 h vil ikke indebære ændringer i anvendelsesområdet for den gældende bestemmelse i § 1018 h (fremover § 1018 h, stk. 1). Forslaget vil desuden ikke afskære forurettede fra at rejse krav om erstatning efter dansk rets almindelige erstatningsregler uden for den forenkede proces i retsplejelovens kapitel 93 a.

Det bemærkes, at de omfattede straffelovsovertrædelser vil svare til dem, der er omfattet af retsplejelovens § 741 a, stk. 2, hvorefter forurettede skal have beskikket en advokat, medmindre den pågældende efter at være vejledt om retten til beskikkelse af en advokat frabeder sig det. Den beskikkede advokat vil kunne bistå forurettede i forbindelse med fremsættelsen af et eventuelt erstatningskrav omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Ifølge det foreslåede § 1018 h, stk. 2, nr. 1, vil den udvidede adgang til at få erstatningskrav behandlet efter den forenkede proces i retsplejelovens kapitel 93 a finde anvendelse, hvis kravet rejses af forurettede som følge af, at forurettede ikke har haft tilstrækkelig mulighed for at klage over en afgørelse om påtaleopgivelse.

Den foreslåede bestemmelse vil som udgangspunkt omfatte tilfælde, hvor forurettede ikke har haft 4 uger til at klage, jf. klagefristen i retsplejelovens § 102, stk. 1. Det vil indebære, at tilfælde, hvor forurettede ikke har fået meddelelse om en afgørelse om påtaleopgivelse senest 4 uger inden udløbet af fristen i retsplejelovens § 724, stk. 2, som udgangspunkt vil være omfattet. Bestemmelsen vil desuden som udgangspunkt omfatte tilfælde, hvor der ikke er givet klagevejledning senest 4 uger inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2.

Forurettede vil dog efter omstændighederne kunne have haft tilstrækkelig mulighed for at klage efter den foreslåede bestemmelse, selv om forurettede har fået meddelelse om en afgørelse om påtaleopgivelse eller klagevejledning senere end 4 uger inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2. Om det er tilfældet vil bero på en konkret vurdering, hvor der bl.a. vil kunne lægges vægt på sagens kompleksitet og hvor lang tid, der er forløbet mellem, at forurettede fik meddelelse om afgørelsen samt klagevejledning, og udløbet af fristen i § 724, stk. 2. Det forudsættes desuden, at bestemmelsen ikke vil kunne anvendes, hvis en manglende eller sen underretning af forurettede skyldes forurettedes forhold.

Det bemærkes dog, at forurettede altid vil have haft tilstrækkelig mulighed for at klage efter den foreslåede bestemmelse, hvis forurettede faktisk har klaget inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2.

Det vil ikke være en betingelse efter den foreslåede bestemmelse, at den overordnede anklagemyndighed ville have omgjort afgørelsen om påtaleopgivelse, hvis den forurettede havde klaget over den.

Omgørelsesfristen i retsplejelovens § 724, stk. 2, vil være 4 måneder fra den dato, hvor der er truffet afgørelse om påtaleopgivelse, medmindre sigtedes forhold har hindret rettidig meddelelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Ifølge det foreslåede § 1018 h, stk. 2, nr. 2, vil den udvidede adgang til at få erstatningskrav behandlet efter den forenkede proces i retsplejelovens kapitel 93 a finde anvendelse, hvis kravet rejses af forurettede som følge af, at forurettedes klage over en afgørelse om påtaleopgivelse ikke er blevet behandlet inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2.

Den foreslåede bestemmelse vil omfatte tilfælde, hvor der ikke er truffet endelig afgørelse i en sag angående den forurettedes klage over en afgørelse om påtaleopgivelse inden udløbet af omgørelsesfristen.

Det bemærkes, at det ikke vil være en forudsætning, at den overordnede anklagemyndighed ville have omgjort afgørelsen om påtaleopgivelse, hvis den forurettedes klage var blevet behandlet inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2.

Omgørelsesfristen i retsplejelovens § 724, stk. 2, vil være 4 måneder fra den dato, hvor der er truffet afgørelse om påtaleopgivelse, medmindre sigtedes forhold har hindret rettidig meddelelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Ifølge det foreslåede § 1018 h, stk. 2, nr. 3, vil den udvidede adgang til at få erstatningskrav behandlet efter den forenklede proces i retsplejelovens kapitel 93 a finde anvendelse, hvis kravet rejses af forurettede som følge af, at en afgørelse om omgørelse af påtaleopgivelse ikke er blevet meddelt den, der har været sigtet, inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2.

Den foreslåede bestemmelse vil omfatte tilfælde, hvor der er truffet endelig afgørelse om omgørelse af en afgørelse om påtaleopgivelse, men hvor denne afgørelse ikke er blevet meddelt den, der har været sigtet, inden udløbet af omgørelsesfristen. Bestemmelsen vil omfatte tilfælde, hvor der ikke er sket meddelelse af afgørelsen om omgørelse med Digital Post eller med anbefalet brev, jf. retsplejelovens § 724, stk. 2. Det vil ikke være en forudsætning, at den forurettede har klaget over afgørelsen om påtaleopgivelse.

Omgørelsesfristen i retsplejelovens § 724, stk. 2, vil være 4 måneder fra den dato, hvor der er truffet afgørelse om påtaleopgivelse, medmindre sigtedes forhold har hindret rettidig meddelelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 1.

Til § 2

Det foreslås i *stk. 1*, at loven skal træde i kraft den 1. juli 2024.

Den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 1018 h, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 3, vil finde anvendelse på krav, der fremsættes fra og med den 1. juli 2024. Dette vil også gælde eventuelle erstatningskrav, som måtte vedrøre forhold, der ligger forud for den 1. juli 2024. Dette vil dog ikke have betydning for, om kravet vil være forældet efter de almindelige regler om forældelse.

Det foreslås i *stk. 2*, at § 1, nr. 1, ikke finder anvendelse på afgørelser om påtaleopgivelser og tiltalefrafald, der er truffet før lovens ikrafttræden. For sådanne afgørelser finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Den foreslåede overgangsbestemmelse vil medføre, at den gældende omgørelsesfrist på 2 måneder vil gælde for afgørelser om påtaleopgivelser og tiltalefrafald, der er truffet før den 1. juli 2024.

Loven vil ikke gælde for Færøerne og Grønland. Det skyldes, at der for Færøerne og Grønland gælder særlige retsplejelove.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1655 af 25. december 2022, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 1786 af 28. december 2023, foretages følgende ændringer:

§ 724. ---

Stk. 2. Er der truffet afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, kan strafforfølgning mod den, der har været sigtet, kun fortsættes efter den overordnede anklagemyndigheds bestemmelse, hvis afgørelsen er meddelt den pågældende med Digital Post eller med anbefalet brev inden 2 måneder fra afgørelsens dato, medmindre sigtedes forhold har hindret rettidig meddelelse eller betingelserne for genoptagelse efter § 975 er til stede.

Stk. 3. ---

Kapitel 93 a

Erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning

§ 1018 h. ---

1. I § 724, *stk. 2*, ændres »2 måneder« til: »4 måneder«.

2. I overskriften til kapitel 93 a indsættes efter »følgning«: »m.v.«

3. I § 1018 h indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Efter reglerne i dette kapitel, bortset fra § 1018 e, *stk. 1*, 5. pkt., behandles på begæring endvidere erstatningskrav, der på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler rejses af den forurettede i sager om overtrædelse af straffelovens § 210, § 216, § 222, *stk. 2*, § 223, *stk. 1*, eller § 225, jf. § 216, § 222, *stk. 2*, eller § 223, *stk. 1*, som følge af, at

1) forurettede ikke har haft tilstrækkelig mulighed for at klage over en afgørelse om påtaleopgivelse,

2) forurettedes klage over en afgørelse om påtaleopgivelse ikke er blevet behandlet inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2, eller

3) en afgørelse om omgørelse af påtaleopgivelse ikke er blevet meddelt den, der har været sigtet, inden udløbet af fristen i § 724, stk. 2.«